

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

50

Brno 2009

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 50
Volume 50

Číslo 1–2
Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttka, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Soňa Klanicová, Marián Mazuch, Ladislav Nejman, Olga Lečbychová,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Fotografie levalloiského hrotu nalezeného při výzkumu paleolitické lo-
kality Tvarožná-Za školou. Srov. studii P. Škrdly a kol. obr. 5:1. Foto
J. Špaček.

*A foto of the Levallois point found in the Paleolithic site Tvarožná-
Za školou. See the study of P. Škrdla et. al. Fig. 5:1. Photo by J. Špaček.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz

Webové stránky s pokyny pro autory: <http://www.iabrno.cz/pv>

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vydáno v Brně roku 2009

Copyright ©2009 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

JESENÍK (OKR. JESENÍK)

Farní kostel Nanebevzetí Panny Marie. Novověk. Krypta. Zjišťovací výzkum.

V průběhu září až listopadu roku 2008 byl na základě žádosti římskokatolické farnosti Jeseník proveden průzkum krypty pod jižní kaplí kostela Nanebevzetí Panny Marie v Jeseníku. Krypta byla otevřena naposledy na počátku šedesátých let 20. století. Průzkumem bylo zjištěno, že krypta obdélného půdorysu je barokní cihlové konstrukce postavené na starších kamenných základech a v dobrém stavu. Podlaha krypty je tvořena starými záplavovými sedimenty, na nichž se nacházela vrstva tvořená lidskými ostatky v neanatomické poloze a pozůstatky rakví. Získané artefakty datovaly vrstvu do poloviny 18. století. V jižní části krypty se nacházely dva odpadní kužely s materiálem datovatelným do konce 19. a první poloviny 20. století. V průběhu výzkumu byly oba odpadní kužely i vrstva z 18. století odstraněny. Ostatky více než 20 lidských jedinců byly uloženy do nové rakve a vyselektovaný soubor artefaktů rozšířil historickou sbírku Vlastivědného muzea Jesenicka. Současně byl proveden petroarcheologický rozbor kamenného stavebního materiálu. Závěrečná etapa výzkumu proběhne v roce 2009.

Jan Hauk, Josef Jan Kovář

Resumé

Jeseník (Bez. Jeseník), St. Mariä Himmelfahrt Pfarrkirche. Neuzeit. Krypta. Die Probegrabung.

JÍVOVÁ (OKR. OLOMOUČ)

„Tepenec“. Vrcholný středověk (14. stol.). Předhradí. Záchraný výzkum.

Od července do září roku 2008 probíhala V. etapa záchranného archeologického výzkumu na lokalitě Jívová-Tepenec, která byla vyvolána další fází rozšíření dobývacího prostoru Bělkovického kamenolomu (společnost Českomoravský štěrk, a. s.). Výzkum plynule navázal na předchozí etapy z let 1997–1999 a 2007.

Kopec Tepenec s hradiskem popelnicových polí a středověkým hradem se nachází na okraji Nížkého Jeseníku, poblíž obce Jívová, zhruba 15 km severovýchodně od Olomouce. Lokalita je na mapě ZM ČR 1:10 000, kladový list 25–11–01, identifikována těmito koordináty (měřeno od ZSČ:JSČ): 220:317, 243:335, 254:350, 256:370, 250:376, 234:376 m m. Nadmořská výška se pohybuje v rozmezí 480–516 metrů. Výzkumná plocha se nacházela v areálu předhradí, protože hradní jádro i část předhradí je již odtěženo.

Metodika záchranného archeologického výzkumu, který na Tepenci probíhá s přestávkami již 40 let (1968–1975, 1990, 1997–1999, 2007), je vždy založena na rozměření výzkumné plochy do čtvercové sítě o velikosti jednotlivých čtverců 5 × 5 metrů. V posledních pěti etapách byly – zejména z časových důvodů – čtverce zkoumány šachovnicově (Kalábek, Tymonová 1998; 1999; Procházková 2001, Vránová 2008; Vránová, Vrána 2005 – zde

souhrn starší literatury). V roce 2008 měla výzkumná plocha velikost 75 × 20 metrů a byla rozdělena na 60 čtverců (čtverce č. 310 až 369 – číslování čtverců, kontextů i objektů navazuje na výzkumy z 90. let). Z toho bylo v úplnosti prozkoumáno 12 čtverců a zbylé čtverce byly zkoumány za pomoci detektoru kovů. Poměrně malý počet prozkoumaných čtverců souvisí se situací na ploše, kdy se zde také nacházely čtyři velké prohlubně o průměru zhruba 6 až 7 metrů a 10 čtverců na jižní straně zabíral pravěký val, jehož zkoumání nebylo pro tento rok prioritou. V roce 2008 jsme se soustředili především na výzkum velkých depresí, neboť po zkušenostech z předchozích let jsme zde předpokládali relikty středověké zástavby předhradí.

Během probíhajícího výzkumu jsme zjistili, že tři z prohloubení představují relikty středověkých sklepů či suterénů nadzemních staveb. Dva sklepy (obj. č. 165 a 168) jsou částečně zasekány do rostlé skály a jejich stěny jsou postaveny z lomového kamene spojeného pouze jílem či hlínou. Rozměry sklepů jsou 4,5 × 4 m (obj. č. 168) a 5 × 5 m (obj. č. 165) a výška dochovaného zdiva se pohybuje v rozmezí 0,3 m až 1 m. V jednom ze sklepů (obj. č. 168) byla na dně nalezena horní část žernovu (běhoun) se středovým otvorem a dvěma bočními otvory pro uchycení hnací rukojeti. Třetí relikty suterénu (obj. č. 164) byl vysekán do rostlé skály bez jakékoliv další zjevné úpravy stěn. Tento suterén byl zkoumán pouze z poloviny a jeho rozměry jsou 4,2 × 2,35 (jen polovina) × 1,3 m.

Poslední, čtvrtá prohloubenina přinesla poměrně překvapivý objev v podobě hradní zásobárny vody – cisterny, která sbírala puklinovou a dešťovou vodu. Její horní část se nálevkovitě zužuje z průměru cca 5 m na 3 m. Celková hloubka cisterny je téměř 7 m. V hloubce 4,5 m je do kruhové jámy vsazeno dřevěné obdélné (1,4 × 1,8 m) roubení z kuláčů a půlkuláčů, hluboké 2,2 m. Roubení je zachováno ve vynikajícím stavu díky stále vlhkému prostředí. Cisterna byla vyplněna šedým bahnitým zásypem a neustále do ní pomalu prosakovala voda. Ve spodní části bylo také nalezeno velké množství dřev, patrně ze zhroutené horní zastřešující konstrukce. Mimo jiné jsme zde našli i dřevěnou hřídel rumpálu. Zajímavé je také to, že ačkoli v okolí několika metrů od cisterny vystupuje rostlá skála již v hloubce 2,5 m od dnešního povrchu, cisterna je zahloubena do podloží, které tvoří zvětralá skála. Je zřejmé, že lidé ve středověku využili pro stavbu cisterny přirozenou puklinu ve skále. V zásypu cisterny je poměrně hojně zastoupena keramika ze 14. století a železná struska. Počet se zde také objevit několik zlomků skla ze středověké číše.

Ve všech zkoumaných čtvercích se nacházelo kulturní souvrství o maximální mocnosti 0,5 m. Mimo to bylo prozkoumáno dalších 12 zahloubených sídlištních objektů, převážně kulových jámek. Objekty jsou datovány do období slezskoplatěnických popelnicových polí (pozdní doby bronzové) a vrcholného středověku.

V průběhu výzkumu bylo ve zkoumaných vrstvách nalezeno velké množství keramických zlomků jak z období popelnicových polí, tak z vrcholného středověku. Také bylo nalezeno větší množství fragmentů strusky a mazanice. Poměrně často nacházíme též středověké železné artefakty, jako jsou ostruhy, zlomky podkov, hroty šipek